

Cơ quan Hỗ trợ
Phát triển Quốc tế Hoa Kỳ

Quỹ Châu Á

Trung tâm Hỗ trợ
giáo dục và nâng cao
năng lực cho phụ nữ

GIÚP BẠN ĐI XUẤT KHẨU LAO ĐỘNG ĐƯỢC AN TOÀN

Hà Nội, 2006

Đi xuất khẩu lao động là mong muốn của nhiều người lao động, nhất là lao động trẻ, lao động nữ ở nông thôn. Xuất khẩu lao động (XKLĐ) là một cơ hội tốt để người lao động tìm kiếm việc làm, xóa đói giảm nghèo, tăng thêm thu nhập cho bản thân và gia đình, nâng cao tay nghề, mở mang thêm tầm hiểu biết.

Người lao động có tay nghề cao, có trình độ chuyên môn tốt, chịu khó, thật thà, ham học hỏi, tiếp thu nhanh thì có cơ hội tìm được việc làm và có thu nhập cao ở nước ngoài.

Người lao động muốn đi XKLĐ có thể gặp nhiều thách thức và rủi ro trong quá trình từ khi làm thủ tục, khi sinh sống và làm việc ở nước ngoài đến khi về nước. Đã có những trường hợp người lao động bị mất tiền mà không đi lao động được, hoặc đi được mà không làm đúng công việc đã ký kết, bỏ dở hợp đồng phải về nước trước thời hạn, hoặc bị xâm hại, bị rơi vào đường dây buôn người.

Một trong những nguyên nhân dẫn đến tình trạng trên là do người lao động thiếu những thông tin và sự hiểu biết cần thiết. Để góp phần khắc phục tình trạng trên, được sự hỗ trợ tài chính của Cơ quan Hỗ trợ Phát triển Quốc tế Hoa Kỳ (USAID) và sự hỗ trợ kỹ thuật của Quỹ Châu Á (TAF), Trung tâm Hỗ trợ giáo dục và nâng cao năng lực cho phụ nữ (CEPEW) biên soạn và xuất bản tập sách mỏng này cung cấp cho bạn những thông tin cần thiết, giúp bạn đi XKLĐ được an toàn.

Phải chú ý an toàn lao động

Dưới đây là một số câu hỏi mà người đi làm việc nước ngoài thường quan tâm:

1. Bạn muốn đi lao động ở nước ngoài vì lý do gì?
2. Bạn có thể gặp những khó khăn gì khi sống và làm việc ở nước ngoài?
3. Để đi XKLD bạn có thể tìm thông tin từ đâu?
4. Làm thế nào để bạn tránh bị “cò” và “công ty ma” lừa đảo?
5. Bạn phải thực hiện những công việc (thủ tục) gì để đi XKLD?
6. Hồ sơ của người lao động đi làm việc ở nước ngoài gồm những giấy tờ gì?
7. Người lao động đi làm việc ở nước ngoài phải chi phí, đóng góp những khoản gì?
8. Bạn sẽ lo liệu chi phí cho việc đi XKLD như thế nào?
9. Bạn cần mang theo những thứ gì cần thiết khi đi lao động ở nước ngoài?
10. Khi sống và làm việc ở nước ngoài bạn cần chú ý những điều gì?
11. Các bạn lao động nữ tự bảo vệ mình như thế nào để tránh bị xâm hại?
12. Pháp luật bảo vệ quyền lợi của người lao động đi làm việc ở nước ngoài như thế nào?

BẠN MUỐN ĐI LAO ĐỘNG Ở NƯỚC NGOÀI VÌ LÝ DO GÌ?

Khi quyết định đi XKLD, mỗi người có thể có những lý do khác nhau:

- Kiếm được một khoản tiền lớn sau 2, 3 năm; trả được công nợ, xoá được đói nghèo...;
- Học hỏi, nâng cao tay nghề, nâng cao hiểu biết;
- Muốn thay đổi môi trường sống và lao động...;
- Thấy hàng xóm hoặc người thân đi XKLD có tiền gửi về giúp gia đình;

Lời khuyên:

- *Bạn hãy tham khảo ý kiến của gia đình, bạn bè, hoặc kinh nghiệm của những người đã từng đi XKLD;*
- *Cần suy nghĩ thật chín chắn về động cơ ra đi; tính toán kỹ càng về các chi phí cũng như thu nhập dự kiến;*
- *Tìm hiểu đầy đủ thông tin về công việc và cuộc sống ở nước ngoài*
- *Lường trước một số khó khăn nhất định khi đi làm việc ở nước ngoài*

BẠN CÓ THỂ GẶP NHỮNG KHÓ KHĂN GÌ KHI SỐNG VÀ LÀM VIỆC Ở NƯỚC NGOÀI?

Rời quê hương, đi lao động ở nước ngoài chắc chắn bạn sẽ gặp không ít khó khăn:

- Phải xa gia đình, người thân, bạn bè;
- Sự khác biệt về ngôn ngữ, phong tục tập quán, lối sống;
- Công việc đòi hỏi cường độ lao động cao, kỷ luật lao động chặt chẽ, tác phong lao động khẩn trương, chính xác, trình độ chuyên môn và tay nghề tốt;
- Sức ép về tinh thần từ phía người chủ lao động, làm việc trong mối quan hệ chủ - người làm công ăn lương, phải chấp hành lệnh của chủ, không tổ chức hội họp;
- Sức khỏe bị ảnh hưởng do sinh hoạt thay đổi, sự khác biệt về khí hậu, môi trường;
- Điều kiện ăn ở, đi lại không an toàn;
- Bị xúc phạm, bị ngược đãi;
- ...

Nếu bạn là lao động nữ, bạn sẽ gặp khó khăn hơn lao động nam giới:

- Bạn dễ bị tổn thương, dễ bị xúc phạm và có thể bị xâm hại tình dục;
- Trình độ nghề nghiệp không cao, phải làm lao động đơn giản, thu nhập thấp...

Lời khuyên:

- Tìm hiểu và lường trước những khó khăn thì bạn chủ động và bình tĩnh tìm cách giải quyết, không bi quan, chán nản, không bỏ dở chừng công việc, không phá bỏ hợp đồng.
- Không tự ý bỏ việc hoặc ký vào các giấy tờ mà chưa hiểu nội dung.

ĐỂ ĐI XUẤT KHẨU LAO ĐỘNG BẠN CÓ THỂ TÌM THÔNG TIN TỪ ĐÂU?

Bạn có thể tìm thông tin từ:

- Chính quyền, đoàn thể ở địa phương;
- Phòng Nội vụ/Lao động Thương binh và Xã hội của huyện/quận;
- Sở Lao động Thương binh và Xã hội của tỉnh/thành phố;
- Doanh nghiệp XKLD về địa phương tuyển dụng;
- Người quen biết hay một người nào đó giới thiệu ;
- Người đại diện của một trung tâm, cơ quan, đơn vị đi tuyển lao động xuất khẩu...
- Đọc trên báo chí, nghe đài phát thanh...

Lời khuyên:

Dù nhận thông tin từ nguồn nào bạn cũng cần kiểm tra độ tin cậy, tính chính xác.

4

**LÀM THẾ NÀO ĐỂ BẠN TRÁNH BỊ
“CÒ” VÀ “CÔNG TY MA” LỪA ĐẢO?**

Bạn cần phải kiểm tra tính hợp pháp của tổ chức hoặc cá nhân trực tiếp tuyển dụng lao động:

- Đề nghị tổ chức tuyển dụng xuất khẩu cho xem Giấy phép XKLD hoặc Đăng kí hợp đồng do Bộ Lao động Thương binh-Xã hội, Cục Quản lý lao động ngoài nước cấp, hoặc Giấy giới thiệu của Sở Lao động-Thương binh - Xã hội tỉnh;
- Yêu cầu cá nhân trực tiếp tuyển dụng lao động xuất trình giấy tờ hợp pháp do tổ chức tuyển dụng giới thiệu, chứng minh thư, địa chỉ làm việc v.v...
- Bạn có thể liên hệ trực tiếp với chính quyền địa phương để được hướng dẫn, giúp đỡ, hoặc trực tiếp đến công ty để tham khảo thông tin;
- Gọi đến một trong các số máy điện thoại dưới đây để biết thông tin chính xác về doanh nghiệp, người môi giới:

Điện thoại đường dây nóng của *Cục Quản lý lao động ngoài nước* (Bộ Lao động Thương binh-Xã hội) :

(04)8249525

(04)8241867

(04)9340925

Ngoài ra, bạn có thể liên hệ Phòng Lao động; Sở Lao động, Thương binh-Xã hội của tỉnh, thành phố; Phòng Lao động Thương binh-Xã hội huyện, thị xã mà bạn đang sinh sống.

Lời khuyên:

Bạn cần cảnh giác với tất cả thủ đoạn của những người mới quen biết mà tỏ ra hào phóng, quan tâm và sốt sắng quá mức hoặc đưa ra những lời hứa không thực tế như tìm công việc nhàn hạ, lương cao, có thể đi ngay trong vòng một tuần, thủ tục đơn giản.

BẠN PHẢI THỰC HIỆN NHỮNG CÔNG VIỆC (THỦ TỤC) GÌ ĐỂ ĐI XKLD?

- Tham gia tuyển chọn

Người lao động cần tìm hiểu các tiêu chuẩn và điều kiện tuyển dụng, các giấy tờ cần thiết để làm thủ tục, thời hạn hợp đồng, loại công việc sẽ làm, nơi làm việc, điều kiện làm việc và sinh hoạt, tiền công, tiền làm thêm giờ và những khoản thu nhập khác (nếu có); chế độ bảo hiểm, các khoản chi phí mà người lao động phải nộp trước khi đi và trong thời gian làm việc ở nước ngoài, những thông tin cần thiết khác trong hợp đồng .

- Tham gia các khoá đào tạo, giáo dục định hướng

Người lao động phải tham gia đầy đủ các khoá đào tạo, các kỳ kiểm tra về ngoại ngữ, giáo dục định hướng, bổ túc tay nghề theo quy định.

- Ký hợp đồng với doanh nghiệp

- Ký “Hợp đồng đi làm việc ở nước ngoài” với doanh nghiệp sau khi đã nghiên cứu kỹ các điều kiện trong hợp đồng.
- Thực hiện đầy đủ các nội dung trong “Hợp đồng đi làm việc ở nước ngoài” đã kí với doanh nghiệp.

- Nộp các chi phí theo bảng hướng dẫn;
- Lựa chọn và giới thiệu người bảo lãnh để ký “Hợp đồng bảo lãnh” với doanh nghiệp. Người bảo lãnh phải là người đáng tin cậy, có khả năng kinh tế đáp ứng điều kiện trong “Hợp đồng bảo lãnh” hoặc có uy tín, trách nhiệm để đảm bảo việc người lao động thực hiện các nghĩa vụ của mình.

Lời khuyên:

- *Phải đọc kỹ nội dung hợp đồng, đảm bảo mình hiểu các quy định, nếu không rõ phải yêu cầu giải thích đến khi bạn thực sự hiểu.*
- *Bạn phải hết sức cảnh giác khi :*
 - *Người môi giới hoặc doanh nghiệp tuyển dụng bỏ qua các thủ tục bắt buộc như đã trình bày ở trên ;*
 - *Họ hứa sẽ đưa bạn đi nước ngoài làm việc ngay, không phải chờ đợi lâu;*
 - *Người môi giới hoặc chủ doanh nghiệp thu các chi phí không theo quy định của Cục Quản lý lao động ngoài nước hoặc ngoài danh mục đã công bố.*
 - *Họ hứa hẹn một khoản thu nhập quá lớn.*

HỒ SƠ CỦA NGƯỜI LAO ĐỘNG ĐI LÀM VIỆC Ở NƯỚC NGOÀI GỒM NHỮNG GIẤY TỜ GÌ?

1. Đơn tự nguyện đi làm việc ở nước ngoài (có cam kết của bản thân và gia đình) ;
2. Sơ yếu lý lịch có xác nhận của Ủy ban nhân dân cấp xã nơi cư trú hoặc của đơn vị quản lý trực tiếp;
3. Hộ chiếu phổ thông;
4. Giấy chứng nhận có đủ sức khỏe đi làm việc nước ngoài của bệnh viện do Bộ Y tế quy định;
5. Chứng chỉ đào tạo - giáo dục định hướng;
6. Bảng kê chi phí của người lao động trước khi đi làm việc ở nước ngoài;
7. Các giấy tờ cần thiết khác theo yêu cầu của bên nước ngoài.

Lời khuyên:

- *Bạn cần sao chụp lại một bộ hồ sơ, một bản Hợp đồng lao động, các giấy tờ biên nhận thu tiền... giao lại cho gia đình lưu giữ, để dùng khi cần thiết.*
- *Bạn phải kiểm tra kỹ về loại visa đi lao động và thời hạn của visa được dán trong hộ chiếu xem có đúng như thỏa thuận hợp*

đồng đi làm việc ở nước ngoài mà bạn đã ký hay chỉ là visa du lịch có thời hạn ngắn.

NGƯỜI LAO ĐỘNG ĐI LÀM VIỆC Ở NƯỚC NGOÀI PHẢI CHI PHÍ, ĐÓNG GÓP NHỮNG KHOẢN GÌ?

1. Chi phí làm hồ sơ và thủ tục đi làm việc ở nước ngoài theo quy định hiện hành của Nhà nước (Bao gồm Hộ chiếu, visa);
2. Chi phí khám và chứng nhận sức khỏe theo mức quy định của Bộ Y tế;
3. Phí dịch vụ theo quy định của Nhà nước không quá 1 tháng lương theo hợp đồng cho 1 năm làm việc;
4. Tiền đặt cọc (sau khi hoàn thành hợp đồng về nước sẽ được nhận lại cả gốc và lãi)

Căn cứ vào từng thị trường và từng trường hợp cụ thể, có những quy định khác nhau về tiền đặt cọc:

- Một số thị trường lao động hoặc đối tượng lao động xét thấy không cần thiết phải đặt cọc thì doanh nghiệp không thu tiền đặt cọc của người lao động;
- Một số thị trường lao động có quy định mức đặt cọc tối đa và trong trường hợp xét thấy tiền đặt cọc theo quy định không đủ để thực hiện việc bồi thường, doanh nghiệp có thể thỏa thuận với người lao động về biện pháp ký quỹ hoặc bảo lãnh.

5. Bảo hiểm xã hội theo quy định hiện hành của pháp luật Việt Nam;
6. Tiền vé máy bay từ Việt Nam đến nước làm việc (trừ trường hợp được tổ chức tiếp nhận lao động nước ngoài đài thọ);
7. Phí môi giới nộp cho công ty môi giới nước ngoài tùy theo từng thị trường lao động;
8. Thuế thu nhập theo quy định của Nhà nước.

Lời khuyên:

- *Bạn lưu ý chỉ nộp các khoản chi phí (như phí dịch vụ, tiền đặt cọc...) trực tiếp cho doanh nghiệp trong vòng 15 ngày trước khi xuất cảnh; Phải có hoá đơn, biên lai theo đúng quy định của pháp luật;*
- *Phí dịch vụ, Bảo hiểm xã hội, phí môi giới khác nhau ở mỗi thị trường khác nhau. Doanh nghiệp XKLD sẽ hướng dẫn cụ thể cho bạn trước khi ký hợp đồng.*
- *Không nộp tiền qua cá nhân, tổ chức môi giới trung gian.*

Nộp tiền 15 ngày trước khi lên đường.

Hóa đơn, biên lai phải đúng quy định của pháp luật.

BẠN SẼ LO LIỆU CHI PHÍ CHO VIỆC ĐI XUẤT KHẨU LAO ĐỘNG NHƯ THẾ NÀO?

Bạn cần tính toán kỹ tìm nguồn kinh phí cho việc đi XKLD từ đâu:

- Gia đình bạn có thể tự lo liệu hay phải vay mượn;
- Bạn sẽ vay số tiền đó ở đâu bà con, bạn bè hay Ngân hàng? Một năm phải trả bao nhiêu tiền lãi? Nếu phải thế chấp tài sản, bạn sẽ thế chấp tài sản gì?
- Bạn có biết các chính sách hỗ trợ XKLD của địa phương không?
- Dự tính rằng sau 2, 3 năm, trả hết các khoản nợ nần, chi phí sinh hoạt, bạn sẽ còn dành dụm được bao nhiêu tiền? Khoản sau này bạn có thể kiếm được nếu sản xuất, kinh doanh ở trong nước không?

Lời khuyên:

Nếu không tự trang trải được, bạn nên tìm sự hỗ trợ theo chính sách của nhà nước đối với người đi XKLD.

BẠN CẦN MANG THEO NHỮNG THỨ GÌ CẦN THIẾT KHI ĐI LAO ĐỘNG Ở NƯỚC NGOÀI?

1. Hộ chiếu, vé máy bay (nếu bạn được giữ);
2. Hợp đồng lao động với xí nghiệp tuyển dụng;
3. Hợp đồng lao động với chủ sử dụng khi bạn đến làm việc;
4. Một ít thuốc men thông thường;
5. Một ít ngoại tệ để khi dùng cần thiết khi chưa được trả lương;
6. Đồ dùng cá nhân, quần áo... theo hướng dẫn của doanh nghiệp tuyển dụng;
7. Sổ ghi địa chỉ, điện thoại của:
 - Cục Quản lý lao động ngoài nước, Sở Lao động Thương binh-Xã hội;
 - Doanh nghiệp tuyển dụng bạn;
 - Người đại diện quản lý lao động ngoài nước của doanh nghiệp Việt Nam ký hợp đồng lao động đưa bạn đi (nếu có);
 - Cơ quan đại diện ngoại giao Việt Nam tại nước bạn đến lao động;
 - Gia đình, bạn bè, người thân...

Bạn sẽ cần dùng đến những địa chỉ này để liên hệ khi gặp khó khăn hoặc rủi ro.

KHI SỐNG VÀ LÀM VIỆC Ở NƯỚC NGOÀI BẠN CẦN CHÚ Ý NHỮNG ĐIỀU GÌ?

Luôn mang theo giấy tờ tùy thân quan trọng:

- Thẻ cư trú;
- Bản sao hộ chiếu;
- Sổ địa chỉ/điện thoại cần thiết như: Họ tên chủ thuê, số điện thoại; Tên công ty Việt Nam đưa bạn đi làm việc, số điện thoại;
- Trong thời gian làm việc ở nước ngoài , người lao động có trách nhiệm :
 1. Làm công việc theo thoả thuận trong hợp đồng ký với doanh nghiệp;
 2. Tuân thủ các điều kiện và nội quy nơi làm việc;
 3. Không tự ý và cũng không nghe theo lời dụ dỗ rời bỏ nơi làm việc theo hợp đồng lao động đã ký;
 4. Từ chối làm những công việc ngoài giấy phép, ngoài hợp đồng vì khi cảnh sát phát hiện bạn làm việc ngoài phạm vi hợp đồng thì bạn sẽ bị phạt, bắt giữ và bị trục xuất về nước;
 5. Khi có tranh chấp về quan hệ lao động với người sử dụng lao động hoặc bị xâm hại danh dự, nhân phẩm, thân thể phải thông

báo ngay cho doanh nghiệp đưa đi và Cơ quan đại diện Việt Nam ở nước sở tại để được hỗ trợ kịp thời;

6. Tuân thủ pháp luật, tôn trọng phong tục, tập quán của nước sở tại.
7. Về nước khi chấm dứt hợp đồng lao động theo đúng thời gian quy định của pháp luật nước sở tại.

Lời khuyên:

- Giữ gìn đạo đức, danh dự của người lao động Việt Nam;
- Không ngừng học hỏi để nâng cao trình độ nghề nghiệp, hiểu biết tiếng nói của người dân bản địa;
- Thực hành để nắm được ngôn ngữ của nước sở tại để giao tiếp với người sử dụng lao động, cảnh sát, những người xung quanh...
- Chú ý đến an toàn lao động, phòng tránh tai nạn lao động ;
- Hãy thận trọng khi ký, điểm chỉ vào những giấy tờ mà bạn không nắm được nội dung ;
- Giữ lại một số tiền cần thiết để tiêu dùng khi khẩn cấp;
- Nếu gặp rủi ro, bạn cần tìm tới sự trợ giúp của: Đại diện doanh nghiệp đã ký hợp đồng với bạn, Đại diện cơ quan ngoại giao nước ta ở nước sở tại, Cảnh sát nước sở

tại..., Gọi điện thoại về nước cho doanh nghiệp đưa bạn đi lao động, người thân...

Người lao động phá bỏ hợp đồng, bỏ việc, sống và lẩn trốn sẽ bị cảnh sát truy nã.

CÁC BẠN LAO ĐỘNG NỮ TỰ BẢO VỆ MÌNH NHƯ THẾ NÀO ĐỂ TRÁNH BỊ XÂM HẠI ?

Bạn cần tránh những hoàn cảnh dễ bị lạm dụng.

Bạn cần tỏ thái độ rõ ràng, kiên quyết cự tuyệt những hành vi quấy rối tình dục.

Nếu vẫn bị quấy rối tình dục, bạn cần lập tức gọi điện cho trung tâm tư vấn, đoàn thể/tổ chức phục vụ lao động nước ngoài, trung tâm phòng chống xâm hại tình dục hoặc đồn cảnh sát để đề nghị họ giúp đỡ như:

- Đưa bạn đến bệnh viện kiểm tra;
- Lập biên bản với chủ thuê;
- Sắp xếp chỗ ở thích hợp cho bạn hoặc,
- Nếu sự việc nghiêm trọng họ sẽ giúp đỡ làm thủ tục khởi kiện.

Lời khuyên:

- Bị quấy rối tình dục không phải do lỗi của bạn.
- Bạn cần dũng cảm thông báo sự việc tới các tổ chức có thể giúp đỡ bạn (như trên). Muốn vậy, bạn cần tìm biết số điện thoại, địa chỉ liên hệ của những tổ chức đó;
- Bạn tố cáo càng sớm càng tốt, nếu quá thời gian quy định thì việc tố cáo của bạn sẽ không có hiệu lực;
- Bạn cần thận trọng trong cư xử và luôn cảnh giác để tránh bị quấy rối tình dục.

PHÁP LUẬT BẢO VỆ QUYỀN LỢI CỦA NGƯỜI LAO ĐỘNG ĐI LÀM VIỆC Ở NƯỚC NGOÀI NHƯ THẾ NÀO?

Người lao động có quyền:

- Được đảm bảo các quyền lợi trong hợp đồng đã ký theo quy định của pháp luật Việt Nam và pháp luật nước sở tại. Được cơ quan đại diện Việt Nam ở nước ngoài bảo hộ về lãnh sự, tư pháp;
- Được chuyển về nước thu nhập bằng ngoại tệ và thiết bị, nguyên liệu theo quy định của pháp luật Việt Nam;
- Khiếu nại, tố cáo, khởi kiện với các cơ quan Nhà nước có thẩm quyền về những vi phạm của doanh nghiệp XKLD; khiếu nại với các cơ quan có thẩm quyền của nước sở tại về những vi phạm của người sử dụng lao động;
- Được bồi thường thiệt hại do doanh nghiệp XKLD vi phạm hợp đồng theo quy định của pháp luật.

Lời khuyên:

Bạn phải hiểu và nắm vững quyền của người đi XKLD, không ngần ngại, không sợ phiền hà; hãy tự tin bảo vệ những lợi ích chính đáng của mình theo những quy định của pháp luật.